

Remissvar
230927 diariennr S2023/00827

Socialdepartementet
Enheten för folkhälsa och sjukvård,
Hälsa och tandvård
Stockholm

Riksförbundet Unizon yttrande över delbetänkandet *Tandvårdens stöd till våldsutsatta patienter, utredningen om stärkt stöd till tandvård för våldsutsatta och ökad kontroll över tandvårdssektorn, (SOU 2023:10)*

Riksförbundet Unizon samlar 150 kvinnojourer, tjejjourer och ungdomsjourer samt andra idéburna stödorganisationer. Tillsammans arbetar Unizon för ett jämställt samhälle fritt från våld. Genom att erbjuda stöd och skydd, förebyggande arbete och politiskt påverkansarbete arbetar vi för kvinnors och barns rättigheter och ett jämställt samhälle fritt från våld. Unizon hade under 2022 närmare 200 000 stödkontakter med våldsutsatta kvinnor och har utifrån detta granskat betänkandet.

Unizon har tagit del av utredningen vars uppdrag varit att kartlägga hur många som har utsatts för mäns våld mot kvinnor och våld i nära relation på ett sådant sätt att tandvård behövs för att åtgärda skadorna. Utredningen har uppskattat antalet våldsutsatta och anger ungefärliga siffror, vars antal ligger till grund för förslag till åtgärder och beräkningar som presenteras. Unizon tillstyrker förslagen i stort, men vill särskilt kommentera några av förslagen.

I utredningen framkommer att många i tandvården efterlyser mer kunskap om mäns våld mot kvinnor. Ändringen i högskoleförordningen 2018 innebär att nyutexaminerade tandläkare och tandhygienister numer erhåller kunskap om mäns våld mot kvinnor vilket på sikt kommer att förbättra kompetensen. HSL-FS 2022:39 anger i de allmänna råden vårdgivarens ansvar för rätt kompetens. Ökad kunskap ökar förutsättningarna för upptäckt av våldsutsatta patienter vilket är av stor vikt. Unizon välkomnar att utredningens förslag är skarpare än Socialstyrelsens krav vilket innebär att samhällets ansvar för våldsutsatta stärks. Utredningens bedömning om att nödvändiga författningsförändringar krävs för att stärka tandvårdens uppdrag för att motverka våld är positivt. Med ökad kompetens ökar möjligheter för personal i tandvården att bättre omhänderta våldsutsatta och samverka till kontakter för fortsatt stöd och hjälp.

I utredningen föreslås också att direkta kontaktvägar upprättas till hälso- och sjukvården, socialtjänst, polis och frivilligorganisationer. Det ökar personalens trygghet och sannolikheten att frågan om våld ställs, men patientens integritet och självbestämmande bör respekteras även vid dessa kontakter. Direktkontakt kan upprättas i god samverkan utan att patientens identitet röjs. För patienten innebär

sekretessen en trygghet som öppnar för möjligheten att svara jakande. Skyddad dokumentation av svaret i journalen är nödvändig. I HSL-FS 2022:39 anges sjukvårdens ansvar att informera om stödinsatser från socialtjänst och frivilligorganisationer. Sjukvården har också möjlighet att med patientens samtycke upprätta en individuell plan (16 kap. 4 § hälso- och sjukvårdslagen). Unizon anser att motsvarande reglering skulle vara önskvärt för tandvården för att tillgodose behovet av insatser och fortsatt stöd.

Möjligheten att bryta sekretessen för att lämna uppgifter till polismyndigheten möjliggörs med ändringen i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) och patientsäkerhetslagen (2010:659). Unizon är mycket positiva till förslaget att frågor om våld ska ställas till samtliga patienter. Det stärker möjligheterna att identifiera våldsutsatta och minskar deras känslor av skuld och skam om samtliga patienter får frågan.

Förutom de fysiska skador som våldet orsakar, kan det ge psykiska konsekvenserna med uteblivna besök hos tandvården som följd, vilket utredningen belyst. Unizon ställer sig positiva till utredningens förslag att regionerna tillförs medel för att i större utsträckning kunna erbjuda behandling av tandvårdsrädsla orsakad av våld. Att tandvård erbjuds våldsutsatta till hälso- och sjukvårdsavgift för skador som våldet orsakat, är en viktig insats både för patientens tandhälsa och känslan av upprättelse.

Unizon ställer sig ytterst tveksamma till förslaget att tandläkare även ska besiktiga och dokumentera skador på övriga kroppen. Hälso- och sjukvården bör vara en självklar verksamhet att hänvisa till för en medicinsk bedömning och eventuellt behov av vård. Skadedokumentation är ett viktigt underlag vid en rättslig prövning och bör utredas ytterligare inom ramen för uppdraget om rättsintyg (Ju2023/01163).

Unizon välkomnar förslagen i utredningen som ökar kraven på tandvården så att våldsutsatta patienter kan erbjudas god tandvård och att insatserna sedan utvärderas. Det ger möjlighet till ytterligare förbättringar och en ökning av hälsovinster för våldsutsatta.

I detta ärende har Åsa Witkowski, sakkunnig i kvinnofrid, varit föredragande och Rebecka Andersson, generalsekreterare, beslutande.

Stockholm 2023-09-27

Rebecka Andersson
Generalsekreterare
Unizon